

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ควรต้องยึดหลักการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ บนพื้นฐานของหลักศาสนาโดยต้องเชื่อมโยงหลักศาสนาให้เข้ากับการจัดการศึกษา ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ครูจึงเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ แนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาประเทศชาติ ให้อยู่ในสังคมโลกอย่างเป็นสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีแนวคิดในการจัดการศึกษาว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและการจัดการศึกษาให้บังเกิดผลดี มีคุณภาพเพียงพอ ที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศในทิศทางที่พึงประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา เพราะปัจจัยสำคัญยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จทางการศึกษา คือ “ครู” ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้านส่งผลต่อความสำเร็จ ทั้งในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 5)

วิชาชีพครูจึงเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สำคัญมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการพัฒนา คุณลักษณะของประชากรไทยอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดซึ่งจะกำหนดอนาคตของชาติ วิชาชีพครูและผู้ประกอบวิชาชีพนี้ควรเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และสามารถชี้นำสังคมไปในทางที่เหมาะสมดังที่ ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2535: 4) ได้กล่าวถึงวิชาชีพครูไว้ว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพระดับสูงแขนงหนึ่งในสังคม เพราะมีหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านการเรียนการสอนและไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูจะต้องได้รับการศึกษาในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นระยะเวลานานพอสมควรอย่างน้อยขั้นต่ำควรจบปริญญาตรี วิชาที่ครูเรียนเป็นวิชาที่มีหลักการและทฤษฎีที่เชื่อถือได้ และเกิดจากการวิจัยวิชาชีพครูมีศัพท์เฉพาะที่ครูใช้อยู่เป็นปกติ

ครูต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ มีสมาคมหรือสถาบันวิชาชีพเป็นองค์กรกลาง เพื่อยกมาตรฐานวิชาชีพครู ดังนั้น บุคคลที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพครูควรมียึดถือมาตรฐานในการปฏิบัติของวิชาชีพครู โดยมีการเตรียมการสอน ทำความรู้จักกับผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และที่สำคัญครูต้องมีมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ความสำคัญของวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติเป็นฉบับแรกของประเทศ คือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เพื่อปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้เป็นวิชาชีพครูชั้นสูงอย่างแท้จริง ดังที่ระบุไว้ในหมวด 7 เรื่อง ครู คุณจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งปฏิรูปวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของชาติโดยกำหนดให้มีระบบกระบวนการผลิตกระบวนการพัฒนาครู คุณจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 1-39) ครูในยุคใหม่จะต้องเป็นครูที่มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพครู ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้กับโลกภายนอกและทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก การผลิตครูจะต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาแต่ละระดับ ครูจะต้องมีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาการอย่างดี สามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมมีสรีรธาต่อวิชาชีพครูมีจิตวิญญาณในความเป็นครูและต้องการที่จะประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้เป็นครูที่มีความสามารถพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปีหรือหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตศึกษาจึงเป็นแนวทางที่สำคัญเพื่อยกคุณภาพและมาตรฐานให้เป็นครูผู้ปฏิรูปการศึกษา

จากแนวความคิดดังกล่าวมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ได้เสนอโครงการเพื่อเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาที่จะเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการผลิตครูยุคใหม่ขึ้นก็คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์พุทธศักราช 2549 ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ที่มีสรีรธาและประสงค์จะประกอบวิชาชีพครูมาศึกษาต่ออีก 1 ปี การเปิดสอนตามหลักสูตรนี้จะทำให้สามารถคัดเลือก

นักศึกษาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดใกล้เคียง ที่มีความรู้ด้านวิชาการและมีศรัทธาต่อวิชาชีพครูมาเรียน จึงคาดว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะเป็นครูยุคใหม่ที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียนในจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดใกล้เคียงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่จังหวัด นราธิวาส ปัตตานี และยะลา เป็นดินแดนที่มีศักยภาพสูงทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมากว่า 5,000 ปีจากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 14 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 1 นับถือศาสนาอื่นๆ ในด้านการศึกษา พบว่าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ประกอบด้วยสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1,129 แห่ง สถาบันที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนด้านศาสนาในลักษณะศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด (เรอฎาฮฺ) และศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) 1,735 แห่ง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและสถาบันศึกษาปอเนาะ 489 แห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ 2548: 4) แต่คุณภาพการศึกษาของพื้นที่ผลการประเมินยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ สาเหตุมาจากการที่พ่อแม่นิยมส่งบุตรหลานของตนเองเข้าศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและสถาบันปอเนาะซึ่งส่วนใหญ่มีการเรียนการสอนที่เน้นการสอนหลักศาสนามากกว่าสถาบันการศึกษาของรัฐ ที่เน้นการเรียนการสอนในวิชาสามัญและวิชาชีพ ประกอบกับครูที่ทำหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและสถาบันปอเนาะประมาณ 10,000 คน ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำหน้าที่สอนแบบไม่มีทิศทาง และไม่มีเทคนิค จึงทำให้มีความเสียเปรียบด้านวิชาสามัญวิชาชีพ ตลอดจนถึงการไม่สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร ทำให้ไม่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่มีอาชีพ ว่างาน กลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของการก่อการร้าย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2549: 8-10) สำนักประธานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานระดับสำนักในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศ.อ.บ.ต) ได้มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นแกน ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนสองภาษาคือภาษาไทยและภาษามลายูท้องถิ่น (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2551: 78)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเชิงประจักษ์ในกลุ่มครูผู้สอนอิสลามศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์โดยตรงในการเป็นครูผู้สอนวิชาให้กับผู้สอนอิสลามศึกษาที่เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และโดยการเก็บข้อมูลจากผู้สอนอิสลามศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกมาจาก

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มาศึกษาต่อในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู รุ่นที่4 ซึ่งเป็นนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์จำนวน 96 คน ในโครงการพัฒนา ผู้สอนอิสลามศึกษา ที่จบปริญญาตรี ศึกษาต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู โดยให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้สอนอิสลามศึกษา ในสัปดาห์แรกก่อน เริ่มทำการศึกษา และสอบถามความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับตัวผู้สอนอิสลามศึกษา โดยการ สอบถามข้อมูลในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาจำนวน 30 คน และผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สอนศาสนาจำนวน 30 คน โดยใช้คำถามปลายเปิด ถามความต้องการและความคาดหวังของสังคม ในตัวผู้สอนศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่าตัวผู้เรียนซึ่งเป็นผู้สอนอิสลามศึกษา มีความต้องการ พัฒนาดนเองที่สำคัญได้แก่ ความรู้พื้นฐานการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ร้อยละ 15 ส่วนในกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาและผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาพบว่าความคาดหวังของสังคม เกี่ยวกับตัวผู้สอนอิสลามศึกษาที่สำคัญได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีร้อยละ80 การมีคุณธรรม จริยธรรมร้อยละ 60 ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ร้อยละ 47 และร้อยละ 43 ในเรื่องการมีสำนึกธรรมในการ นำศาสนาเผยแผ่โดยไม่บิดเบือน และการช่วยเหลือโอบอ้อมอารี (ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์ และ อับดุล รอยะ 2552)

ในสังคมมุสลิมซึ่งเป็นสังคมครอบครัวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะคือ การประกอบกิจการทุกอย่างจะดำเนินชีวิตเป็นไปตามแนวทางศาสนาอิสลาม (อับดุลรอซิด เจมะมะ 2542: 50) หลักคำสอน ของศาสนาอิสลามแบ่งไว้ 3 หมวด คือหลักการศรัทธา หลักจริยธรรมและหลักการปฏิบัติ ในหลัก จริยธรรมได้กำหนดไว้ว่าการดำเนินชีวิตต้องเลือกสรรเฉพาะสิ่งดีๆ อันเป็นที่ยอมรับของสังคม จึงทำ ตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรมพัฒนาดนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นคนที่รู้จักหน้าที่ห่วงใยมี เมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่นรู้จักปกป้องสิทธิของตนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้ที่มีความ เสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ (ซุบฮัม อุษมาน 2552: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศาสนา อิสลาม, <http://www.isalamguide.com>) บุคคลจะต้องรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามหลัก ศาสนา ครอบครัวเป็นส่วนที่ต้องส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ให้ (จริญ มะลูลีมและคณะ 2539: 93) การ ขาดคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมจนกลายเป็นปัญหาของชาติได้การ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นภารกิจหลักของสถาบันกระทำได้โดยกระบวนการทาง การศึกษา แนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมครู อาจารย์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี แนวทางดำเนินการผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู มุ่งผลิตและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการสอน มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นครู และเป็นแบบอย่างที่ดี (จารูณี ขวัญแก้ว 2547: 33) ผู้สอนอิสลามศึกษาเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนประชาชนในชุมชนให้เป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรมตามหลักการสอนในศาสนาอิสลาม ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และ

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนอิสลามศึกษา ให้สามารถเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และนำเอาหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ผู้สอนอิสลามศึกษาจึงจำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยใช้มาตรฐานความรู้ 9 ด้านและสมรรถนะของครูที่คุรุสภาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู สร้างแบบประเมินโดยมีมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ เก็บข้อมูลในกลุ่มครูผู้สอนอิสลามศึกษาที่เป็นนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูรุ่นที่ 4 ของมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 96 คน ในแต่ละด้าน แต่ละรายชื่อของสมรรถนะ โดยให้ครูผู้สอนอิสลามศึกษาประเมินตนเองในสัปดาห์แรกของการเริ่มศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยรายด้าน ($\bar{x}$) ผลการศึกษาพบว่า การประเมินสมรรถนะที่ตนเองขาดและต้องการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ ความสามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีโดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 สำหรับครูที่เป็นผู้สอนนักศึกษากลุ่มนี้ได้ตอบแบบสอบถามประเมินตัวผู้เรียนในแต่ละด้าน แต่ละสมรรถนะ โดยให้ครูผู้สอนประเมินผู้เรียนเมื่อเริ่มศึกษาไปแล้วในสัปดาห์ที่สอง เพื่อให้สามารถรู้จักผู้เรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยรายด้าน ($\bar{x}$) ผลการศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนนักศึกษาพบว่าสมรรถนะที่นักศึกษาขาดและต้องการพัฒนาที่สำคัญได้แก่สมรรถนะด้านความสามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายได้ถูกต้องโดยมีค่าเฉลี่ย 4.53 (ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์ และอับดุล รอยะ 2552) งานวิจัยของสิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี พบว่าครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และผู้สอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านศาสนาจากต่างประเทศทำให้การใช้ภาษาไทยไม่ดีเท่าที่ควร ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ขาดเทคนิควิธีและความพร้อมในการสอน ขาดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่มีความรู้ความสามารถในการวัดและประเมินผล (สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี 2546: 91-95) จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการและความคาดหวังของสังคม ประกอบกับความจำเป็นที่ต้องพัฒนาตัวผู้สอนอิสลามศึกษาซึ่งประเมินโดยครูผู้สอนนักศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของตัวผู้สอนอิสลามศึกษาที่ประเมินตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรเสริมให้กับกลุ่มครูผู้สอนอิสลามศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้สามารถเป็นผู้สอนอิสลามศึกษาที่สมบูรณ์แบบและเป็นที่ต้องการของสังคม

ความต้องการที่จะจัดทำหลักสูตรเสริมสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากแรงบันดาลใจ 2 ประการดังนี้ ประการแรกเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อได้สัมผัสกับผู้สอนอิสลามศึกษาในการพูดคุยและการสอนพบว่า ผู้สอนอิสลามศึกษา

ส่วนใหญ่ขาดทักษะในการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนภาษาไทย ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคล ขาดความมั่นใจในตัวเอง และเกิดความเครียดสูงในขณะที่เรียนจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น และยังพบว่าปัญหาการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ หรืออาจพูดได้จากการเรียนรู้จากการศึกษาภาคบังคับ แต่เมื่อกลับไปอยู่ในสังคมซึ่งไม่พูดไทยก็ทำให้ลืมนและไม่ได้อาศัยประโยชน์การใช้ภาษาไทย จึงทำให้เป็นปัญหาสำคัญในการสื่อสารของจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สถาบันยุทธศาสตร์สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติทำเนียบรัฐบาล 2544) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันได้ทรงมีพระราชดำริสมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ในวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินไปยังกรุงเทพมหานครภาคการศึกษา 2 จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2502 มีใจความสำคัญดังนี้ “...การศึกษาที่นี้สำคัญมาก ให้พยายามจัดให้ดีให้พลเมืองสามารถพูดไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มากเพียงแต่พอรู้เรื่องกันก็ยิ่งดีเพราะเท่าที่ผ่านมามีคนที่นี่ มีผู้ไม่รู้ภาษาไทยต้องใช้ล่ามแปล ควรพูดให้เข้าใจกันได้เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน...” (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ 2551: 2) การที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามไม่สามารถพูดและใช้ภาษาไทยได้นอกจากทำให้การติดต่อสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกันเป็นไปได้ยากแล้วยังทำให้เห็นปัญหาอุปสรรคในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกชุมชนและกับทางราชการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งผลให้คนรุ่นใหม่ขาดความรู้ในวิชาสามัญและภาษาไทย มีโอกาสน้อยในการเรียนต่อในระดับสูง ทั้งยังเป็นอุปสรรคในการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต การวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เมื่อ มีนาคม 2530 พบว่าร้อยละ 82 ของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเคยศึกษาภาษาไทยในโรงเรียนของรัฐและเอกชนแต่ความสามารถจริงในการอ่านออกเขียนได้มีต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด (ดาวุฒิ ษา 2548: 26-27) และแรงบันดาลใจประการที่สอง จากความไม่สงบในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลปัจจุบันได้มีความพยายามอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง คล่องตัวและรวดเร็ว รัฐบาลจึงได้ประกาศให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษ เรียกว่า พื้นที่พิเศษเฉพาะกิจสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และใช้นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน **เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา** มาเป็นบรรทัดฐานในการจัดการความขัดแย้ง สร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ และความสงบสุขของประชาชน (สุรยุทธ์ จุลานนท์ 2549) โดยการแก้ปัญหาด้านการศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 เป็นศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน กำกับ ติดตาม รายงานผล และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

การใช้การศึกษาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการแก้ปัญหา ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นการศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข จึงได้กำหนดโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับครูสภา เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูแก่ครูในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และผู้สอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ให้เข้ารับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นระยะเวลา 5 ปี ปีละประมาณ 500-600 คน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2551 เป็นต้นไป

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรเสริมสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นครูในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม และผู้สอนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่เข้ามาศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้ผ่านการพิจารณาโดยครูสภาแล้ว มุ่งหวังเพื่อเตรียมตัวผู้สอนอิสลามศึกษาให้มีความพร้อมสามารถเรียนได้อย่างมีความสุข เกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดี เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้สอนอิสลามศึกษาได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งหวังเพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มนี้มีสมรรถนะเท่าเทียมกับผู้เรียนกลุ่มอื่นและที่สำคัญเป็นครูผู้สอนที่มีมาตรฐานการใช้ภาษาไทยมีคุณธรรมและจริยธรรม อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะยกระดับมาตรฐานการศึกษาของพื้นที่ให้สูงขึ้น เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาพลเมืองไทยให้คิดและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาของชาติ และยังเป็นส่วนช่วยกระจายความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยไปสู่การกินดี อยู่ดี อันประดุจที่สำคัญสู่ความสมานฉันท์ มีสันติสุข และความมั่นคงของชาติต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้สอนอิสลามศึกษา มีองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างไรบ้าง

2.2 หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นทำให้ผู้สอนอิสลามศึกษามีทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ดีขึ้นหรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

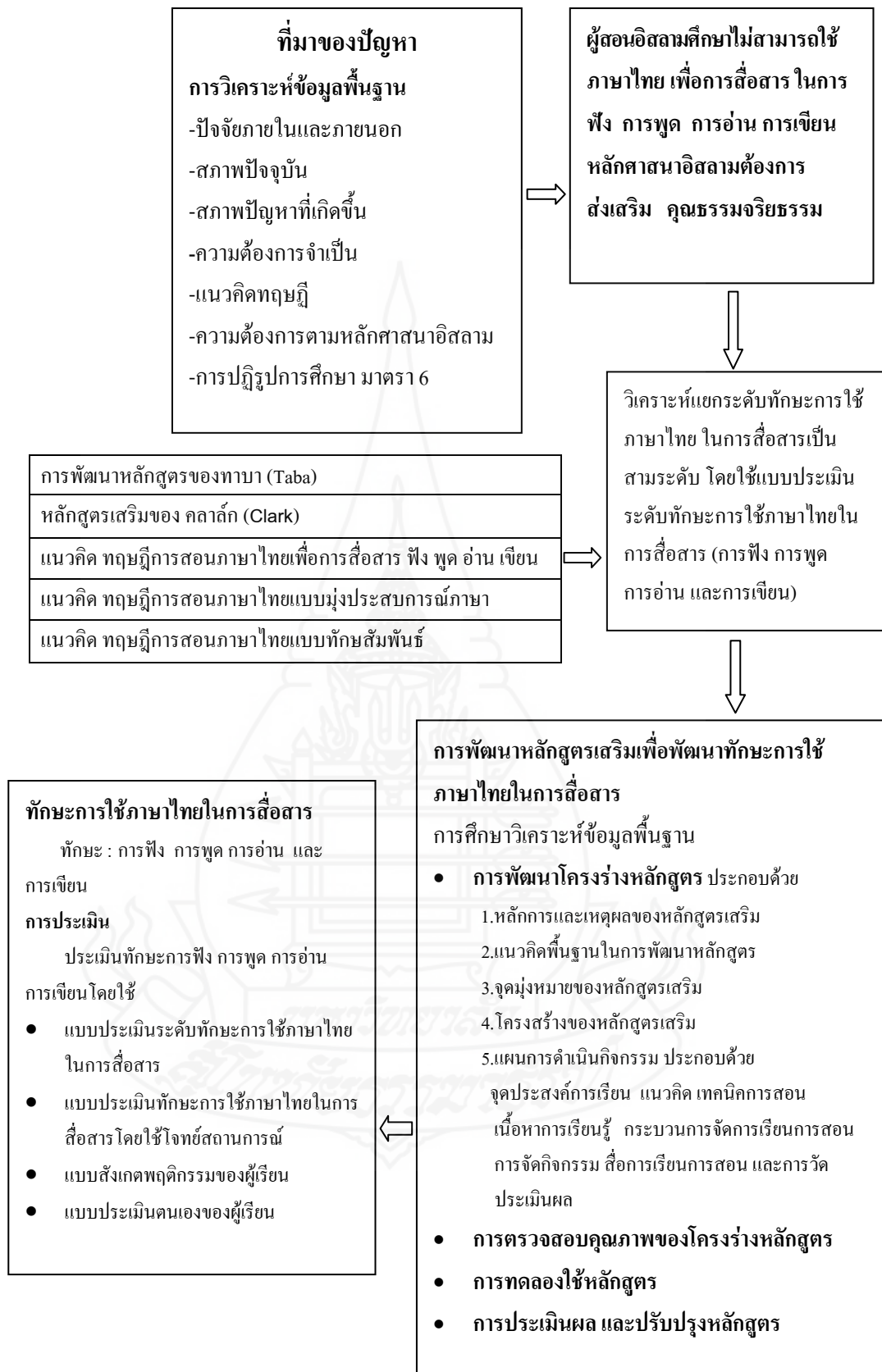
3.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับสภาพปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ความต้องการของศาสนาอิสลามในการมีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเสริม สอบถามความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ในการพัฒนาผู้สอนอิสลามศึกษา จากตัวผู้สอนอิสลามศึกษาเองและสังคม และประเมินแยกระดับทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารที่ต้องเสริมของผู้สอนอิสลามศึกษาออกเป็น 3 ระดับ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาการเรียนหลักสูตรเสริม ในการพัฒนาหลักสูตรเสริมมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในการรับสาร (การฟัง การอ่าน) และการส่งสาร (การพูด การเขียน) ให้แก่ผู้สอนอิสลามศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและสังคม

หลักสูตรเสริมที่ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตร และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำหลักสูตรเสริมไปทดลองใช้กับผู้สอนอิสลามศึกษาโดยจัดการสอนตามตารางกิจกรรมของหลักสูตรเสริม ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test) กับหลังเรียน (Post - Test) ได้กรอบแนวคิดดังภาพ



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สมมติฐานการวิจัย

5.1 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการฟัง หลังเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

5.2 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการพูด หลังเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

5.3 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการอ่าน หลังเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

5.4 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการเขียน หลังเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

5.5 หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

6. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในครั้งนี้กำหนดขอบเขตการดำเนินงานดังนี้

6.1 หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาขึ้นภายใต้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยมีการวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็นของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากกระบวนการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จากผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ภาษาไทยเพื่อ

การสื่อสารของผู้สอนอิสลามศึกษาเพื่อกำหนดทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารที่ต้องพัฒนามีองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม ดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผลของหลักสูตรเสริม
- 2) แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
- 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเสริม
- 4) โครงสร้างของหลักสูตรเสริม
- 5) แผนการดำเนินงานกิจกรรม ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวคิด เทคนิค การสอน เนื้อหาการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล

6.2 การประเมินคุณภาพของหลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

6.2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน

1) ประเมินทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของผู้เรียน

2) การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอน

6.3 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เข้ามาศึกษา ณ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ปีการศึกษา 2555 ชั้นปีที่ 1

6.4 ตัวแปรที่ศึกษา

6.4.1 ตัวแปรต้น การใช้หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

6.4.2 ตัวแปรตาม ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยในการสื่อสารของผู้สอนอิสลามศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอน

7. นิยามศัพท์

7.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนามวลประสบการณ์เพื่อนำไปพัฒนาผู้สอนอิสลามศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยนี้ มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 จัดทำหลักสูตรฉบับร่าง ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลหลักสูตร (ฉบับร่าง) ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพของหลักสูตร

7.2 หลักสูตรเสริม หมายถึงหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ และมีเนื้อหาเพิ่มเติมจากหลักสูตรปกติ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารสำหรับผู้สอนอิสลามศึกษาที่มีระดับทักษะปรับปรุง และปานกลาง หลักสูตรเสริมแยกเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเสียง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประโยค และการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ใช้สำหรับเสริมผู้ที่มีระดับทักษะปรับปรุง และชุดที่ 2 ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน ทักษะการพูด และทักษะการเขียน ใช้สำหรับเสริมผู้ที่มีระดับทักษะปรับปรุงและปานกลาง โดยก่อนการเรียนทำการประเมินระดับทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร แยกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับปรับปรุง ระดับปานกลาง และระดับดี

7.3 ผู้สอนอิสลามศึกษา หมายถึง ผู้มีความรู้ทางศาสนา ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้ทำหน้าที่สอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7.4 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา

7.5 สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และสถาบันการศึกษาที่สอนศาสนาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7.6 ทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร หมายถึงความสามารถในการใช้ภาษาไทยในการรับสาร(การฟังและการอ่าน) และการส่งสาร (การพูดและการเขียน) เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สอนอิสลามศึกษาด้านทักษะพิสัยได้แก่ การฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยผู้สอนต้องสอดแทรกความรู้สึกรักคิดเชิงคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาอิสลามเรื่อง ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ การใฝ่เรียนรู้และมารยาทในการสื่อสาร ตลอดจนมีกระบวนการส่งเสริมให้ผู้สอนอิสลามศึกษา รู้จักใช้ภาษาไทยช่วยแก้ไขปัญหาในการสื่อสารให้กับสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป โดยมีกรอบกำหนดทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารของผู้สอนอิสลามศึกษา ในการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ทักษะการฟัง: เข้าใจเรื่องที่ฟัง และมีมารยาทในการฟัง

ทักษะการพูด: ออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน เล่าในเรื่องที่ฟังได้ และมีมารยาทในการพูด

ทักษะการอ่าน: อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง และมีมารยาทในการอ่าน

ทักษะการเขียน: เขียนสะกดคำถูกต้อง ใช้คำในการเขียนเป็นประโยคถูกต้อง เขียนสรุปเรื่องได้ และมีมารยาทในการเขียน

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 ได้หลักสูตรเสริมทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร สำหรับผู้สอนอิสลามศึกษา ของสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เข้ารับการศึกษหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา วิชาชีพครู มีคุณภาพ มีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถนำไปใช้ได้จริง

8.2 ผู้สอนอิสลามศึกษาของสถานศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

8.3 ได้ส่งเสริมกลยุทธ์ในด้านความมั่นคงและปฏิบัติการเชิงจิตวิทยาของภาครัฐ ที่สำคัญอันจะนำมาซึ่งความสมานฉันท์ และเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

